

Het is niet stoer

De gevolgen van kindermishandeling voor jongens en mannen

Fiet van Beek (redactie)

Met medewerking van:

Alfred, Archell, Erik, Henk, Huib, Johan, Joyce, Kees, Leo, Mart, Remco, Thomas

en

Belle Barbé, Iva Bicanic, Martine F. Delfos, Leo F. Jacobs, Melanie Meijer,
Nico van Oosten, Rob van Pagée, Ivet Pieper, Susanna Roland en Leo Rutjes.

Foto's: Fotografie Amber Leijen

Het is niet stoer

De gevolgen van kindermishandeling voor jongens en mannen

Fiet van Beek (redactie)

ISBN 978 90 8850 869 1

NUR 740

© 2019 B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, *Stbl.* 351, zoals gewijzigd bij het besluit van 23 augustus 1985, *Stbl.* 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich te wenden tot Uitgeverij SWP (Postbus 12010, 1100 AA Amsterdam-Zuidoost).

Krullen

Jij heft je arm om toe te slaan,
je treft je vrouw, ze krimpt.
Jij heft opnieuw, je kleuterkind
springt in het tussenbeide.

Je daalt naar vaderloos niveau,
jouw zoon wordt weggeworpen
van moederschoot en koestering;
de kille klap dreunt na.

De ogen van je zoon zijn groot –
geen kik geeft hij – de snee
wordt niet gehecht,
met donkerblonde lokken
is hij stilzwijgend
toegedekt.

Lang kon je kind
de littekens verhullen,
tot de tijd
zijn wonden toont,
op kalend hoofd
door dun geworden krullen.

Fiet van Beek

Inhoud

Inleiding	9
-----------	---

Deel 1: De verhalen

Jelle (4): 'Van elke aanraking raakte hij in paniek'	15
Thomas (22): 'Doe iets als het niet goed gaat'	21
Erik (38): 'De eenzaamheid is het ergst'	29
Archell (44): 'Geef kinderen lessen levensverhaal, zodat ze durven praten over wat ze meemaken'	41
Brief van Johan aan de dader	49
Johan (57): 'Door mijn gesprek met de dader verdween het machteloze jongetje'	59
Alfred (59), Remco (61) en Huib (65): 'Het is een wonder dat er geen doden zijn gevallen'	67
Leo (60): 'Had ik maar eerder geweten dat ik het niet had kunnen weten'	83
Mart (60): 'Ik ben er goed vanaf gekomen'	93
Kees (64): 'Ik heb veel moeilijke boeken gelezen om mijn raadsel te ontrafelen'	103
Henk (82): 'Dat iemand zegt dat het nooit had mogen gebeuren'	111

Deel 2: De informatie

Je bent niet de enige – Nico van Oosten	116
Seksuele opvoeding en weerbaarheid – Belle Barbé en Melanie Meijer	124
Positief opvoeden bij moeilijk gedrag – Rob van Pagée	130
Mannen en trauma's: ondergrondse gevechten – Martine F. Delfos	137
Tien punten over seksueel misbruik bij mannen die iedereen moet weten – Iva Bicanic	144

EMDR: minder last van traumatische herinneringen - Susanna Roland	149
Ervaringsdeskundigen benutten het gemeenschappelijke als kracht - Leo F. Jacobs	154
Betrek jongens bij de verbetering van de aanpak van kindermishandeling - Ivet Pieper en Leo Rutjes	160
Over de auteurs	167
Over de fotograaf	169

Inleiding

Ik zat in de kamer van mijn hoogbejaarde tante. Ik wilde een van haar vriendinnen op de hoogte brengen van het feit dat mijn tante die morgen was overleden. Ik belde en kreeg haar – voor mij onbekende – man aan de lijn. Zijn vrouw kon elk moment komen, ik kon het best even aan de lijn blijven. Ik was toch schrijfster? Met wat voor boek was ik op dit moment bezig? Ik vertelde dat ik werkte aan een boek over de gevolgen van kindermishandeling voor jongens en mannen. Zijn reactie: ‘Dan mag u hier wel langskomen. Daar kan ik u heel wat over vertellen; verhalen die zo erg zijn dat niemand ze gelooft.’

Tot een gesprek met deze man is het niet gekomen. De geplande afspraak werd afgezegd omdat zijn vrouw er niet achter stond en hij zijn zus niet wilde kwetsen door de boel weer op te rakelen. Ook dat is een te respecteren keuze. Het laat tegelijkertijd zien hoe gevoelig een onderwerp als dit ook na zestig jaar nog kan liggen.

Zo'n ervaring en die van de mannen van wie het verhaal uitgebreider in dit boek staat, maakt ook duidelijk dat het enorm belangrijk is dat het zwijgen over kindermishandeling zo vroeg mogelijk doorbroken wordt. Wegkijken is geen optie. Jongens en mannen betrekken bij de verbetering van aanpak en beleid van kindermishandeling is daarentegen een vereiste.

Vertrouwen is een belangrijk begrip geweest bij de totstandkoming van het boek. Niet alleen het vertrouwen van de fondsen of dat tussen Stichting Alexander en ondergetekende. Vooral en het meest ging het om vertrouwen in de contacten met de geïnterviewde mannen; stuk voor mensen van wie het vertrouwen meer dan eens is beschadigd. Dat zij het aandurfdën om zich kwetsbaar op te stellen, in gesprek te gaan en me hun verhaal toevertrouwden, ervaar ik als een groot geschenk. Een geschenk aan mij én aan de lezers van dit boek. Ik hoop dat hun verhaal andere mannen helpt het zwijgen te doorbreken. Ik hoop dat het besef groeit dat – ook voor stoere mannen – de gevolgen van kindermishandeling levenslang zijn. Eén te vertrouwen persoon kan in een mensenleven een enorm verschil maken, zo blijkt uit meerdere bijdragen. Ik hoop dat dit boek leidt tot meer kennis en begrip en minder eenzaamheid.

In de afgelopen jaren heb ik gemerkt dat er veel mannen zijn die lange tijd zwijgen over wat zij als kind hebben moeten meemaken. Zij zwijgen tot ze vastlopen en een burn-out krijgen. Of tot iemand doorvraagt naar wat er destijds gebeurd is, ze een lotgenoot ontmoeten of denken dat er nu iemand is die hen wél gelooft. Genegeerd of niet geloofd worden als je over een traumatische gebeurtenis ver-

telt, veroorzaakt nieuwe wonden en nog grotere voorzichtigheid. De volgende keer kijk je wel beter uit voor je met je verhaal komt. Het is niet stoer om als man misbruikt, vernederd en geslagen te zijn; de slachtoffers waren liever opgegroeid tot stoere en minder kwetsbare mannen, want dat is de gangbare norm. Maar zo is het niet gegaan.

In dit boek sluiten we aan bij de brede definitie van kindermishandeling die in artikel 1.1 van de Jeugdwet staat: 'Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.'

Een paar jaar geleden schreef ik in opdracht van Stichting Alexander het boek *Met sorry maak je dit niet ongedaan. Ervaringen en adviezen van als kind mishandelde vrouwen* (Van Beek, 2016). De geïnterviewde vrouwen waren tussen de 17 en 31 jaar. Ik vroeg me af hoe het ze zou vergaan als ze ouder werden, trouwden, kinderen kregen. En hoe het toch kwam dat er zoveel mensen in de samenleving zijn die bij het woord slachtoffer alleen aan vrouwen denken. Dat alles heeft geleid tot dit boek waarin verhalen van mannen van 'alle' leeftijden (van vier weken tot 82 jaar) zijn opgetekend.

Het was fijn om de samenwerking met Stichting Alexander voort te zetten. Hun gedachtegoed over participatie heeft de totstandkoming van het boek zeer beïnvloed. Het boek is op een participatieve manier ontstaan. Eerst waren er de gesprekken met mannen over de vraag waarover het boek zou moeten gaan en wat ik vooral wel en niet moest doen. Daarna volgden de interviews waarin het idee werd geboren om een tweede deel aan het deel met de levensverhalen toe te voegen.

Door de grote media-aandacht voor #metoo en de misbruikschandalen in de Rooms-Katholieke Kerk, weten meer mensen dat ook jongens en mannen het slachtoffer van misbruik en mishandeling kunnen zijn. Ik heb niet gemerkt dat dit mannen minder huiverig maakt om met hun verhaal naar buiten te komen. Media-aandacht is ook vaak oppervlakkig en een verhaal kan publiekelijk in twijfel worden getrokken. Op dat soort aandacht zitten de mannen die meegeewerkt hebben aan dit boek niet te wachten. Met de meesten van hen heb ik uren en meerdere keren gesproken. Het waren intensieve ontmoetingen waarin we gepraat hebben over allerlei zaken van het leven. Zij wilden hun verhalen vertellen omdat een geschreven verhaal erkenning geeft aan wat er ooit met hen gebeurd is. Maar ook omdat een gesprek zonder taboes en schaamte over 'het leven' nieuwe inzichten bood en de lezers van dit boek hopelijk ook uitnodigt goed te 'luisteren' en zelf zulke gesprekken te voeren.

Sommige mannen hebben soortgelijke situaties meegemaakt, andere niet. Door de verhalen te plaatsen in een oplopende volgorde qua leeftijd, komen ook de levensfasen in beeld. Ik heb ervoor gewaakt om de verhalen te duiden, te psychologiseren of conclusies te trekken. Het goed verwoorden van het verhaal van de mannen en het bewaren van de authenticiteit was een doel op zich, de rest is aan de lezer.

Alle onderwerpen in de hoofdstukken in het tweede deel van het boek zijn suggesties van ten minste één van de geïnterviewde mannen. Meerdere keren heeft de verzuchting 'had ik dit maar eerder geweten' geleid tot een informatief hoofdstuk achterin. Deze hoofdstukken zijn geschreven door deskundigen en vrijwel allemaal gelezen en van feedback voorzien door een van de geïnterviewde mannen. Het was bijzonder om te merken hoe snel de schrijvers van de hoofdstukken in deel twee van dit boek bereid waren mee te werken en hoe gemotiveerd zij hun kennis wilden inzetten.

Ook de foto's zijn tot stand gekomen in samenwerking met de mannen. Fotografe Amber Leijen heeft hun gevraagd om een al dan niet herkenbare portretfoto te mogen maken. Daarnaast heeft ze foto's gemaakt van een voor de betreffende man belangrijk onderwerp en een bij hem horende sfeer. Drie van de twaalf betrokkenen zijn op hun verzoek niet herkenbaar of helemaal niet in beeld gebracht.

Met Stichting Alexander ben ik op zoek gegaan naar fondsen die het boek mede mogelijk konden maken. Onze dank aan stichting Maan, Steunfonds Pro Juventute en Fonds Welzijnswerk is groot. Zonder hun steun en vertrouwen had het boek niet in deze vorm kunnen ontstaan.

Fiet van Beek

Deel 1:

De verhalen

**Hoe kinder-
mishandeling
het leven van
twaalf mannen
heeft beïnvloed**

